

KRYSTYNA CHMIEL, DOROTA SOBCZUK, ANNA GAJEWSKA

*Wpływ wieku klaczy czystej krwi arabskiej
na długość ich rui i ciąży*

Influence of Age of Purebred Arabian Mares on Their Heat and Pregnancy Length

Długość ciąży i rui u klaczy determinowana jest wieloma czynnikami. Mają tu wpływ zarówno cechy dziedziczne (2-4), jak oddziaływanie środowiska (6, 8). Niejednokrotnie stwierdzono, że konie czystej krwi arabskiej pod wieloma względami różnią się od innych ras (1-3).

Liczni autorzy wymieniają wiek klaczy jako ważny czynnik wpływający na jakość badanych wskaźników. Taki wniosek wysnuł m. in. Z. L i p o w i c z po długoletnich obserwacjach populacji klaczy czystej krwi arabskiej utrzymywanych w USA (6, 8). Zważywszy jednak, że polskie stado podstawowe koni tej rasy hodowane jest w innych warunkach środowiskowych i różni się strukturą genetyczną od przytaczanej próby, celowe wydaje się przeprowadzenie odpowiednich badań na matkach stadnych utrzymywanych w czterech polskich stadninach Skarbu Państwa, stanowiących materiał genetyczny najwyższej jakości w obrębie swojej rasy.

MATERIAŁ I METODY

Badaniami objęto 397 klaczy czystej krwi arabskiej użytkowanych w Stadninach Koni Janów Podlaski, Michałów, Kurozwęki i Białka przez przynajmniej 5 sezonów rozplodowych w latach 1970-1996 (5, 7). Do analizy długości ciąży użyto 174 klaczy o przynajmniej 5 przebytych ciążach. Na podstawie liczby odnotowanych rui i ciąż wydzielono grupy klaczy przejawiających wartości tych wskaźników w przedziałach określonych jako krótkie, średnie bądź długie (8). Ustalono (w liczbach

bezwzględnych i procentach) udziały klaczy należących do poszczególnych grup i wyliczono ich średni wiek. Zbadano istotność różnic między tymi średnimi (oddzielnie dla rui i ciąży) przy użyciu wielokrotnego testu rozstępu.

OMÓWIENIE WYNIKÓW

Badanie zależności między wiekiem klaczy a długością ich rui wykazało, że najczęściej (69, 52%) klaczy przejawiało ruję średniej długości, mniej (28,21%) skróconą, a najmniej – przedłużoną (tab. 1). Skróconą ruję wykazywały klacze najmłodsze, podczas gdy najstarsze – średnią. Niewiele niższy okazał się średni wiek klaczy przejawiających najdłuższą ruję. Stwierdzono statystyczną istotność różnic między średnim wiekiem klaczy o krótkiej i długiej oraz krótkiej i średniej rui. Oznacza to, że z wiekiem klaczy wzrastała długość ich rui, ale tylko do pewnej granicy.

Tab. 1. Zależność pomiędzy wiekiem a długością rui u klaczy czystej krwi arabskiej
Relation between age and heat length in purebred Arabian mares

Średnia długość rui (dni)	Liczebność klaczy		Liczba obserwowanych rui	Średni wiek klaczy (lat)
	szt.	%		
Poniżej 4	112	28,21	957	9,35 _{ab}
Od 4 do 8	276	69,52	2428	10,63 _b
8 i powyżej	9	2,27	54	10,56 _a
Łącznie	397	100,00	3439	10,27

Średnie oznaczone tymi samymi literami różnią się istotnie ($P \leq 0,05$).

Tab. 2. Zależność pomiędzy wiekiem a długością ciąży u klaczy czystej krwi arabskiej
Relation between age and pregnancy length in purebred Arabian mares

Średnia długość cięży (dni)	Liczebność klaczy		Liczba obserwowanych ciąży	Średni wiek klaczy (lat)
	szt.	%		
Poniżej 323	20	11,49	161	9,82 _{ac}
Od 323 do 342	148	85,06	1100	10,59 _{bc}
342 i powyżej	6	3,45	32	8,97 _{ab}
Łącznie	174	100,00	1294	10,45

Objaśnienia jak w tab. 1.

Podział badanych klaczy na grupy według długości ciąży wykazał zdecydowaną przewagę liczebną (85,06%) klaczy o prawidłowej, średniej długości. Jest to zjawisko ze wszech miar pozytywne, gdyż inne badania (2-4) wykazały największą wartość użytkową przychowka urodzonego ze średniej ciąży. Przeciętny wiek klaczy cechujących się średnią długością ciąży okazał się w stopniu statystycznie istotnym najwyższy (tab. 2) i wynosił 10, 59 lat. Młodsze klacze wykazywały ciążę skróconą, a najmłodsze – przedłużoną.

W badanej populacji zaobserwowano więc odwrotną tendencję niż w stadzie matek czystej krwi arabskiej, utrzymywanych w USA.

WNIOSKI

1. Zarówno pod względem cechy długości rui, jak długości ciąży najwyższy średni wiek wykazały klacze przejawiające średnie wartości badanych cech.
2. Klacze młodsze istotnie częściej wykazywały badane cechy na poziomie skrajnym.

PIŚMIENNICTWO

1. B u d z y Ń s k i M., C h m i e l K.: Linie żeńskie i męskie polskich koni czystej krwi arabskiej wyróżniających się dzielnością wyścigową. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio EE, vol. IX, Lublin 1991.
2. C h m i e l K., G a j e w s k a A., U r b a Ń s k i J.: Niektóre genetyczne i użytkowe uwarunkowania cechy długości ciąży u klaczy czystej krwi arabskiej. Przegl. Hod. nr 8, 19-20, 1994.
3. C h m i e l K., S o b c z u k D.: Charakterystyka polskiego stada matek czystej krwi arabskiej pod względem niektórych wskaźników użytkowości rozplodowej. Przegl. Hod., 3, 19-21, 1999.
4. C h m i e l K., U r b a Ń s k i J., G a j e w s k a A.: Ocena współzależności między długością ciąży u klaczy czystej krwi arabskiej a dzielnością wyścigową ich przychowka. Produkcja zwierzęca a środowisko przyrodnicze. Wydawnictwo AR, 180-184, Lublin 1993.
5. Dzienniki prób i stanowienia klaczy SK Janów Podlaski, Michałów, Kurozwęki i Białka.
6. L i p o w i c z Z.: Ciąża i krycie klaczy. Koń Polski, 1, 42-45, 2000.
7. Polska Księga Stadna Koni Arabskich Czystej Krwi. T. XIII, TWK, Warszawa 1992.
8. W i e r z b o w s k i S., K o s i Ń i a k - K a m y s z K.: Kierowany rozród koni. DRUKROL s.c. Kraków 1998.

SUMMARY

The studies analysed 3439 heat periods in 397 purebred Arabian mares as well as 1294 pregnancies in 174 mares from four Polish state studs. The average age of mares showing different heat and pregnancy lengths was calculated. The studies compared the mean age values from separated groups according to the heat and pregnancy length. It was found out that differences between those values were statistically significant, whereas the highest average age was shown by mares with moderate levels of the tested indicators.